

II

(Akty przyjęte na mocy Traktatów WE/Euratom, których publikacja nie jest obowiązkowa)

DECYZJE

KOMISJA

DECYZJA KOMISJI

z dnia 21 października 2008 r.

w sprawie pomocy państwa C 9/07 (ex N 608/06), której Hiszpania zamierza udzielić przedsiębiorstwu Industria de Turbo Propulsores

(notyfikowana jako dokument nr C(2008) 6011)

(Jedynie tekst w języku hiszpańskim jest autentyczny)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2009/179/WE)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 88 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z przywołanymi artykułami i uwzględniając otrzymane odpowiedzi ⁽¹⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

1. PROCEDURA

(1) Pismem z dnia 11 września 2006 r. Hiszpania zgłosiła Komisji środek dotyczący pomocy państwa, jakiej zamierza udzielić przedsiębiorstwu Industria de Turbo Propulsores.

(2) Pismem z dnia 21 marca 2007 r. Komisja powiadomiła Hiszpanię o swojej decyzji w sprawie wszczęcia postępowania przewidzianego w art. 88 ust. 2 Traktat w związku ze zgłoszonym środkiem.

(3) Decyzja Komisji w sprawie wszczęcia postępowania została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* ⁽²⁾. Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia swoich uwag dotyczących przedmiotowego środka.

(4) Władze hiszpańskie przesłały swoje uwagi dnia 4 czerwca 2007 r.

(5) W piśmie z dnia 13 czerwca 2007 r. beneficjent pomocy, przedsiębiorstwo Industria de Turbo Propulsores (zwane dalej „ITP”), przedstawiło swoje uwagi.

(6) W piśmie z dnia 13 czerwca 2007 r. przedsiębiorstwo Rolls-Royce (zwane dalej „RR”), które w decyzji w sprawie wszczęcia postępowania zostało wskazane jako potencjalny beneficjent pomocy pośredniej, przedstawiło swoje uwagi.

(7) W piśmie z dnia 19 czerwca 2007 r. Komisja przesłała te uwagi do Hiszpanii, która przedstawiła swój komentarz dnia 12 lipca 2007 r.

⁽¹⁾ Dz.U. C 108 z 12.5.2007, s. 18.

⁽²⁾ Zob. przypis nr 1.

- (8) Komisja wystąpiła do stron z wnioskiem o udzielenie informacji dodatkowych odnośnie do przedmiotowej sprawy w pismach przesłanych dnia 19 grudnia 2007 r., odpowiednio do Hiszpanii, ITP i RR.
- (9) ITP odpowiedziała pismem z dnia 25 lutego 2008 r.
- (10) Władze hiszpańskie odpowiedziały pismem z dnia 29 lutego 2008 r.
- (11) RR odpowiedział pismem z dnia 5 marca 2008 r.
- (12) Dnia 12 marca 2008 r. Komisja przesłała do Hiszpanii informacje otrzymane od ITP i RR. Władze hiszpańskie przedstawiły swoje uwagi dnia 9 kwietnia 2008 r.
- (13) W piśmie z dnia 26 czerwca 2008 r. Komisja zwróciła się do Hiszpanii o udzielenie dodatkowych informacji.
- (14) Władze hiszpańskie udzieliły odpowiedzi w piśmie z dnia 17 lipca 2008 r. Następnie, dnia 7 sierpnia 2008 r., Hiszpania przesłała poprawioną wersję tego pisma.
- (15) Wreszcie w piśmie z dnia 18 września 2008 r. władze hiszpańskie przedstawiły ostateczną kalkulację wysokości pomocy wraz ze zmodyfikowanymi harmonogramami wypłat i zwrotów.
- ## 2. CEL ŚRODKA POMOCY
- (16) Władze hiszpańskie zamierzają udzielić pomocy przedsiębiorstwu ITP ze względu na jego udział w prowadzonych przez RR pracach nad silnikiem Trent 1000 przeznaczonym dla samolotów Boeing B 787. Realizację projektu rozpoczęto w 2005 r., zakończy się on w 2009 r.
- (17) Beneficjentem pomocy jest ITP, przedsiębiorstwo produkujące silniki lotnicze, posiadające siedzibę w Hiszpanii. Jego główna siedziba znajduje się w obszarze objętym pomocą leżącym w regionie Kraju Basków. Pozostałe posiadane przez nie obiekty znajdujące się w okolicach Madrytu również znajdują się w obszarze objętym pomocą na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu.
- (18) ITP jest dużym przedsiębiorstwem: w 2006 r. osiągnęło przychody ze sprzedaży w wysokości 439 milionów EUR, a ITP i jego spółki zależne zatrudniają łącznie 2 400 osób. Akcje przedsiębiorstwa należą do spółek Sener Aeronáutica (53,125 %) i Rolls-Royce (46,875 %).
- (19) ITP jest producentem silników dla sektora lotniczego. Działalność przedsiębiorstwa skupia się na projektowaniu, pracach badawczo-rozwojowych, wytwarzaniu, montażu i testowaniu silników lotniczych oraz turbin gazowych. Założone w 1991 r. przedsiębiorstwo uczestniczyło w opracowywaniu silników dla sektora wojskowego, takich jak EJ200 dla Eurofighter Typhoon, oraz dla sektora cywilnego, takich jak Trent 500 i Trent 900. Otrzymało ono pomoc na realizację tych dwóch ostatnich programów⁽³⁾.
- (20) Zgłoszony środek zakłada udzielenie pomocy na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych („B + R”) przez ITP w związku z pracami nad silnikiem Trent 1000. Oprócz silnika Trent 1000 samolot B787 będzie wyposażony w inny silnik, oznaczony nazwą GenX i opracowywany przez General Electric wraz z innymi partnerami.
- (21) Trent 1000 jest opracowywany przez RR i jego partnerów uczestniczących w zysku/ryzyku (RRSP), do których obok ITP zaliczają się następujące przedsiębiorstwa: Mitsubishi Heavy Industries, Kawasaki Heavy Industries, Goodrich, Hamilton Sundstrand i Carlton Forge. Trent 1000 uzyskał świadectwo zdolności do lotu dnia 7 sierpnia 2007 r. Mimo to jego wprowadzenie do użytku zostało przełożone w czasie na skutek poważnego opóźnienia w oddaniu samego samolotu w porównaniu z pierwotnie założonym harmonogramem.
- (22) ITP uczestniczy w projekcie Trent 1000 w charakterze RRSP z udziałem wynoszącym 11 %. Dnia 28 września 2004 r. podpisano protokół porozumienia z RR. Ostateczna umowa o udziale w zysku/ryzyku (RRSA) została podpisana przez obie strony dnia 15 lipca 2005 r.
- (23) ITP zainwestuje łącznie w realizację projektu kwotę [...] (*) EUR, podzieloną w następujący sposób: [...] EUR na koszty B + R; plus [...] EUR przeznaczonych na inwestycje przemysłowe służące do produkcji turbiny i [...] EUR na inne wydatki (IT, certyfikaty, transport itp.).
- (24) ITP odpowiada za opracowanie turbiny niskociśnieniowej do nowego silnika. RR wyznaczył następujące ambitne cele technologiczne w odniesieniu do turbiny niskociśnieniowej: ograniczenie kosztów zakupu o [...] %; ograniczenie czasu przeznaczonego na sporządzenie projektu o [...] %; ograniczenie masy o [...] %; ograniczenie poziomu hałasu o [...] dB.

(3) Odpowiednio, sprawy C 38/01 i N 165/03.

(*) Tajemnica handlowa.

(25) Aby osiągnąć cele w zakresie prac B + R prowadzonych przez ITP, konieczne będzie stawienie czoła różnym wyzwaniom:

— nowe materiały i procedury: niektóre komponenty będą wymagały zastosowania zupełnie nowych materiałów, co oznacza konieczność wdrożenia nowych procedur,

— technologia mechaniczna: ITP opracuje nowy system uszczelniania, udoskonali mocowania i poprawi konstrukcję,

— aerodynamika: nowy projekt profili,

— technologia i metody: okres przeznaczony na zaprojektowanie tego silnika jest krótszy o jeden rok w stosunku do poprzednich silników; ze względu na konieczność spełnienia tego wymogu przez RR ITP musi wprowadzić właściwe narzędzia do przeprowadzenia obliczeń iteracyjnych.

3. WĄTPLIWOŚCI PRZEDSTAWIONE W DECYZJI O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA

(26) Po pierwsze, Komisja postanowiła wszcząć postępowanie dlatego, że nie dysponowała wystarczającymi informacjami odnoszącymi się do decyzji o przyznaniu pomocy (tylko druga jej część została zgłoszona przez władze hiszpańskie). Nawet po dwukrotnym zwróceniu się o informacje⁽⁴⁾, faktyczne informacje o udzielonej pomocy okazały się niewystarczające.

(27) Po drugie, Komisja miała wątpliwości lub nie dysponowała dostatecznymi informacjami albo nastąpił zbieg obu tych okoliczności w odniesieniu do następujących kwestii:

— należało wykazać nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku,

— nie wykazano efektu zachęty,

— istniał szereg wątpliwości odnośnie do klasyfikacji poszczególnych działań w ramach kategorii B + R i kwalifikowalności kosztów,

— istniały wątpliwości w stosunku do instrumentu pomocy oraz intensywności pomocy,

— istniały wątpliwości odnośnie do zastosowania premii regionalnej,

— istniały wątpliwości odnośnie do zastosowania premii z tytułu współpracy międzynarodowej,

— zachodziła możliwość istnienia pomocy pośredniej dla RR,

— istniały wątpliwości w stosunku do rynku odniesienia i wpływu na konkurencję.

(28) Uwzględniając brak pewności co do faktów oraz liczbę podniesionych wątpliwości, decyzja określi przede wszystkim zakres jej stosowania, w szczególności w związku z procesem podejmowania decyzji (czyli dwuetapowym podejściem przyjętym przez władze hiszpańskie). Następnie zbadane zostanie istnienie pomocy oraz wyjaśnione zostaną zastosowane przepisy, w celu zbadania zgodności środka. Następnie w decyzji rozwiązane zostaną wszystkie wątpliwości wyrażone w decyzji o wszczęciu postępowania.

(29) W celu uniknięcia powtórzeń i ułatwienia lektury przy każdej z omawianych kwestii zostaną przedstawione elementy zebrane w trakcie analizy, łącznie z uwagami wniesionymi przez władze hiszpańskie i poszczególne strony.

4. JEDNORAZOWA POMOC W DWÓCH TRANSZACH

(30) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja miała przede wszystkim wątpliwości co do zakresu zgłoszonego środka, a zwłaszcza co do tego, czy pomoc będąca przedmiotem analizy wpisywała się w zgłoszoną pomoc, czy może obejmowała również kredyt, którego Hiszpania udzieliła już wcześniej ITP na realizację tego samego projektu w ramach dotychczas obowiązującego programu pomocy.

(31) ITP wystąpiła o przyznanie pomocy na warunkach ogólnych w czerwcu 2004 r., przesyłając pierwsze pismo do Ministerstwa Przemysłu, Turystyki i Handlu (zwanego dalej „Ministerstwem”). Dnia 29 września 2004 r. ITP przedłożyła formalny wniosek o przyznanie pomocy w związku z udziałem w programie Trent 1000, w szacunkowej wysokości 40 milionów EUR.

(32) Władze hiszpańskie udzieliły wsparcia dla projektu w dwóch transzach, co pozwoliło na to, by jednostka publiczna CDTI (Centrum Rozwoju Technologiczno-Przemysłowego) udzieliła kredytu ITP.

⁽⁴⁾ Pisma Komisji z dnia 10 października 2006 r. i 30 listopada 2006 r.

- (33) Decyzja dotycząca pierwszej transzy została podjęta przez CDTI dnia 30 listopada 2005 r. i pokrywała koszty wygenerowane w tamtym roku. Pierwsza transza stanowiła nieoprocentowany kredyt, przyznany na podstawie obowiązującego programu pomocy⁽⁵⁾, w kwocie 9 milionów EUR.
- (34) Decyzja dotycząca drugiej transzy została podjęta przez CDTI dnia 26 czerwca 2006 r. Transza ta zapewniała pokrycie pozostałych kosztów. Druga transza również stanowiła nieoprocentowany kredyt, jednak wydawało się, że jego zwrot będzie zależny od wyników sprzedaży silnika. Transza ta odpowiada pomocy zgłoszonej Komisji przez władze hiszpańskie dnia 11 września 2006 r. na ustaloną wcześniej kwotę 27 850 000 EUR.
- (35) Władze hiszpańskie wyjaśniły, że takie dwuetapowe podejście było skutkiem zmian, które zaszły w administracji tego kraju w przedmiotowym okresie i miały wpływ na organy właściwe dla rozpatrywania wniosków o udzielenie znacznej pomocy na prace B + R w sektorze lotniczym. W istocie rzeczy, jak wskazały władze hiszpańskie, udostępniając między innymi protokoły poszczególnych spotkań, takie kompetencje przeszły z Ministerstwa na CDTI, a zmiany dokonywały się w dość długim okresie.
- (36) Władze hiszpańskie wyjaśniły, że w 2005 r. CDTI mogło przyznać jedynie pierwszy kredyt na nieznaczną kwotę. Kiedy przekazano kompetencje, CDTI podjęło decyzję o przyznaniu drugiej części kredytu, która była środkiem zgłoszonym przez Hiszpanię.
- (37) Brakuje dokumentacji wewnętrznej Ministerstwa lub CDTI poprzedzającej zgłoszony środek, która jasno i jednoznacznie potwierdzałaby intencje rządu odnośnie do wsparcia projektu. Z drugiej strony, w dokumentacji udostępnionej przez władze hiszpańskie można znaleźć liczne odniesienia do projektu i do jego znaczenia dla gospodarki hiszpańskiej.
- (38) Należy również podkreślić, że nie istnieje żadne pismo skierowane przez rząd do ITP, w którym potwierdzono by zamiar przyznania pomocy, lecz jedynie pewne pośrednie odniesienia do programu pomocy dotyczącego produkcji silników lotniczych⁽⁶⁾, w których wymienia się jednoznacznie samolot B787. Taki program miałby się opierać na środkach zatwierdzonych wcześniej przez Komisję⁽⁷⁾. Zdaniem władz hiszpańskich należy uznać, że decyzja podjęta przez CDTI w 2005 r. jest adresowanym do ITP potwierdzeniem zamiaru rządu hiszpańskiego przyznania pomocy na projekt.
- (39) Na koniec władze hiszpańskie stwierdzają, że ITP miała uzasadnione oczekiwania co do uzyskania pomocy, ponieważ CDTI przyznało już wcześniej pomoc ITP, która pokrywała koszty projektu za 2005 r. Pomoc ta nie była zgłoszona Komisji, ponieważ wynikała z zatwierzonego programu udzielania pomocy, a jej kwota sytuowała się poniżej progów zgłoszenia indywidualnego.
- (40) Na podstawie dostarczonej dokumentacji, uwzględniając w szczególności zmiany w kompetencjach administracyjnych, Komisja dochodzi do wniosku, że oba kredyty są dwoma składnikami tej samej pomocy.
- (41) Komisja podkreśla, że władze hiszpańskie przyznały się do popełnienia błędu polegającego na zgłoszeniu tylko drugiego kredytu i że w tym przypadku całkowita kwota obu kredytów powinna zostać poddana ocenie Komisji.
- (42) Pomoc indywidualna udzielana projektom B + R może być przyznawana w trybie doraźnym lub na podstawie zatwierzonego programu udzielania pomocy. W rozdziale 7 programu ramowego B + R + I zamieszczono kryteria oceny spraw w trybie indywidualnym.
- (43) Według tych kryteriów nie jest dozwolone, by dane państwo członkowskie sztucznie dzieliło pomoc na części, zważywszy na to, że w taki sposób można łatwo obejść progi zgłoszenia oraz normy dotyczące szczegółowej oceny złożonych zagadnień. Akceptacja praktyki dzielenia przez państwa członkowskie projektów na części byłaby równoznaczna z odejściem od zasady, że kontrola Komisji skupia się na kwestiach, które stwarzają największe możliwości wywołania zakłóceń.
- (44) W każdym razie Komisja nie może przyjąć, że ITP miała uzasadnione oczekiwania co do uzyskania pomocy. Zważywszy na ograniczone kompetencje CDTI, nie można uznać, że jakkolwiek pomoc udzielona przez ten organ stanowi obietnicę ze strony państwa dotyczącą przyznania pomocy w znacznej wysokości. Negocjacje między CDTI a ITP toczące się przed podjęciem ostatecznej decyzji o udzieleniu pomocy wskazują na to, że nawet jeśli władze hiszpańskie opowiedziały się za poparciem projektu, ITP nie miała uzasadnionych oczekiwań związanych z uzyskaniem pomocy wyrażonej przez określoną kwotę. Ponadto ITP nie była uprawniona do otrzymania całości pomocy przed faktycznym podjęciem decyzji odnośnie do drugiej transzy.
- (45) Uwzględniając wyjątkową sytuację wynikającą ze zmian, które zaszły w hiszpańskiej administracji w trakcie procesu przyznawania pomocy, Komisja może wysnuć wniosek, że oba kredyty są transzami tej samej pomocy i powinny być zgłoszone jednocześnie przez władze hiszpańskie. W konsekwencji podejmowana decyzja dotyczy całkowitej kwoty obu kredytów.

⁽⁵⁾ Według władz hiszpańskich program zarządzany przez CDTI obowiązywał przed przystąpieniem Hiszpanii do Wspólnoty Europejskiej w 1986 r.

⁽⁶⁾ Należy również podkreślić, że ITP jest jedynym hiszpańskim producentem w tym sektorze.

⁽⁷⁾ C 38/01 i N 165/03.

(46) Komisja podkreśla również, że ocena procesu przydziału pomocy byłaby łatwiejsza, gdyby władze hiszpańskie potwierdziły wstępnie ITP swój zamiar przyznania pomocy, bez konieczności szczegółowego określania na samym początku kwoty i warunków. Taki list intencyjny, zawierający konieczne odniesienie do klauzuli zawieszającej powiązanej z obowiązkiem zgłaszania pomocy do Komisji, przyczyniłby się do dokonania właściwej oceny zagadnienia, szczególnie w odniesieniu do efektu zachęty generowanego przez pomoc ⁽⁸⁾.

5. ISTNIENIE POMOCY

(47) Jak wskazano w decyzji o wszczęciu postępowania, środek będący przedmiotem oceny wchodzi w zakres zastosowania art. 87 ust. 1 Traktatu. Żadna ze stron nie zakwestionowała tej konkluzji.

(48) Władze hiszpańskie zgłosiły środek jako pomoc państwa. Środek ustanowiony jest z zasobów publicznych zarządzanych w tym konkretnym przypadku przez organ publiczny w ramach trybu pomocy. Zgodnie z tym, co podano na stronie internetowej CDTI ⁽⁹⁾, organ ten jest hiszpańskim podmiotem publicznym podlegającym Ministerstwu Przemysłu, Turystyki i Handlu, którego zadaniem jest wspieranie działań mających na celu podnoszenie poziomu technologicznego przedsiębiorstw hiszpańskich. Środek ma jednego beneficjenta, którym jest grupa ITP, będąca podmiotem uzyskującym przewagę. Działalność ITP skupia się w sektorze, w którym odbywa się intensywna wymiana handlowa między państwami członkowskimi, natomiast projekt dotyczy produktu, do którego powstawania przyczyniają się partnerzy z różnych krajów. Wobec tego potwierdzono jego wpływ na wymianę handlową, a środek powinien być uznany za pomoc państwa, zgodnie z treścią art. 87 ust. 1 Traktatu.

6. ZGODNOŚĆ

(49) Komisja oceniła środek zgodnie z postanowieniami art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu, w szczególności na podstawie postanowień odnoszących się do pomocy na B + R, która od dnia 1 stycznia 2007 r. objęta jest wspólnotowymi zasadami ramowymi dotyczącymi pomocy państwa na rzecz B + R + I ⁽¹⁰⁾ (zwanymi dalej „zasadami ramowymi B + R + I”).

(50) Jak wskazano w decyzji o wszczęciu postępowania, Komisja oceniła pomoc zgodnie z zasadami ramowymi B + R + I, ponieważ w ich pkt 10.3 stwierdza się jasno, że „Komisja będzie stosować niniejsze zasady ramowe w odniesieniu do wszystkich zgłaszanych projektów przyznania pomocy państwa, względem których musi podjąć decyzję po opublikowaniu niniejszych zasad ramowych w Dzienniku Urzędowym, nawet w przypadku gdy dane projekty zostaną zgłoszone przed ich publikacją”.

⁽⁸⁾ Podobna dyspozycja znajduje się w pkt 38 wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej (Dz.U. C 54 z 4.3.2006, s. 13). Zobowiązuje się w nich państwa członkowskie do zawiadomienia beneficjenta o zamiarze udzielenia pomocy w formie listu intencyjnego.

⁽⁹⁾ www.cdti.es

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 323 z 30.12.2006, s. 1.

(51) W trakcie oceniania zgłoszenia Komisja przesłała dwa pisma z wezwaniem do udzielenia informacji ⁽¹¹⁾, w których podnosiła szereg kwestii. W pismach tych Komisja wyraźnie podkreślała, że dyspozycja odnosząca się do *consecutio legis* zasad ramowych B + R + I (wspomniane wyżej punkt 10.3) wskazuje, że Komisja powinna ocenić ten przypadek na podstawie przepisów obowiązujących w momencie podejmowania decyzji.

(52) Ponadto w drugim piśmie z dnia 28 listopada 2006 r. Komisja wskazała, że sprawa może wymagać wszczęcia procedury przewidzianej w art. 88 ust. 2 Traktatu.

(53) Władze hiszpańskie zwróciły się do Komisji o dokonanie oceny tego przypadku zgodnie z zasadami ramowymi B + R z 1996 r., które obowiązywały w momencie zgłoszenia, zważywszy na to, że środek został zgłoszony dnia 11 września 2006 r., a ITP wystąpiło z wnioskiem o udzielenie pomocy w 2004 r.

(54) Odnosząc się do orzeczenia w sprawie *Graphischer Maschinenbau* ⁽¹²⁾, władze hiszpańskie podtrzymują, że gdyby udzieliły pomocy niezgodnej z prawem, zastosowanie miałyby zasady ramowe B + R z 1996 r. Uwzględniając to, że zdaniem władz hiszpańskich zasady ramowe B + R + I stosowane od dnia 1 stycznia 2007 r. są bardziej restrykcyjne niż zasady ramowe z 1996 r., stosując nowe przepisy, Komisja ukarałaby państwo członkowskie, które zgłosiło pomoc.

(55) Komisja wskazuje, że jej zdaniem argument władz hiszpańskich nie ma istotnego znaczenia, ponieważ orzeczenie w powyższej sprawie nie ma zastosowania do niniejszej sprawy, dlatego że zasady ramowe B + R + I jasno wskazują w swoim pkt 10.3 normy, które Komisja zastosowałaby w momencie dokonywania oceny tego przypadku.

(56) Z drugiej strony, Komisja uważa za błędny argument władz hiszpańskich, że zasady ramowe B + R + I są bardziej restrykcyjne. Przepisy dotyczące oceny poszczególnych spraw związanych z wysokimi kwotami pomocy wymagają po prostu szczegółowego wykazania poszczególnych aspektów pomocy, nie zapominając o jej pozytywnych skutkach. Nie można uznać, że przejawem większej restrykcyjności jest wyższy poziom szczegółowości. Przeciwnie – Komisja szacuje, że zasadnicze aspekty przepisów nie uległy zmianie lub tylko zmieniły się nieznacznie: definicja prac B + R, koszty kwalifikowalne, intensywność pomocy itp.

(57) W swoich uwagach władze hiszpańskie twierdzą również, że ze względu na to, że Komisja wskazała w swoim piśmie, że mogą wystąpić wątpliwości, powinna była wszcząć postępowanie natychmiast.

⁽¹¹⁾ Zob. pierwszy ustęp decyzji o wszczęciu postępowania.

⁽¹²⁾ Wyrok Sądu Pierwszej Instancji z dnia 14.5.2002, w sprawie T-126/99, *Graphischer Maschinenbau GmbH/Komisja*, Rec. 2002, s. II-02427.

(58) Mimo to Komisja podkreśla, że wcześniejsze przyjęcie decyzji o wszczęciu postępowania nie zmieniłoby przepisów mających zastosowanie do ostatecznej decyzji, z uwagi na to, że w każdym przypadku zastosowanie miałyby przepisy obowiązujące w momencie podejmowania ostatecznej decyzji.

(59) W każdym przypadku władze hiszpańskie udostępniły wszelkie niezbędne informacje wymagane w rozdziale 7 zasad ramowych B + R + I do oceny dużych projektów indywidualnych. Informacja ta umożliwi Komisji wyrobienie sobie pełnej opinii w danej sprawie.

7. NIEPRAWIDŁOŚCI W FUNKCJONOWANIU RYNKU

(60) W celu dokonania właściwej oceny pomocy przyznanej dla dużego projektu B + R należy zbadać cele danego środka, a w szczególności to, jakie nieprawidłowości mechanizmów rynkowych ma naprawić.

(61) Po pierwsze, władze hiszpańskie wskazały w zgłoszeniu, że środek ma na celu poprawienie niedoskonałych i asymetrycznych informacji, szczególnie w odniesieniu do projektów długoterminowych, oraz zareagowanie na brak finansowania prywatnego w specyficznym sektorze charakteryzującym się wysokim ryzykiem technologicznym i zwrotem z inwestycji w perspektywie długoterminowej. Komisja uznała istnienie tej nieprawidłowości rynku w odniesieniu do finansowania dużych programów w sektorze lotniczym w poprzednich decyzjach⁽¹³⁾.

(62) Po drugie, władze hiszpańskie uznały, że fakt, iż prace B + R miałyby być prowadzone w obszarach objętych pomocą, powinien być uwzględniony przy ocenianiu nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku. Działalność B + R na obszarach słabiej rozwiniętych charakteryzuje się, oprócz bardziej korzystnych efektów zewnętrznych i szerzenia wiedzy, niedoskonałością i asymetrią informacji.

(63) Zasady ramowe B + R + I w pkt 7.3.1 stanowią jednak, że Komisja zobowiązana jest uwzględnić: „(i) utrudnienia spowodowane peryferyjnym położeniem i innymi czynnikami regionalnymi; (ii) specyficzne lokalne dane ekonomiczne, przyczyny społeczne i/lub historyczne niskiego poziomu działalności B + R + I w porównaniu z odpowiednimi uśrednionymi danymi i/lub sytuacją na poziomie krajowym i/lub wspólnotowym, w zależności od przypadku; (iii) wszelkie inne odpowiednie wskaźniki pokazujące zwiększony stopień nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku”. Bez demonstracji opartej na tych elementach Komisja nie była w stanie potwierdzić utrudnień spowodowanych czynnikami regionalnymi w tym przypadku.

⁽¹³⁾ Zob. na przykład decyzje Komisji w sprawach N 165/03 (Hiszpania, pomoc dla ITP w związku z Trent 900), N 372/05 (Francja, pomoc dla Sncma w związku z silnikiem SaM 146), N 120/01 (Zjednoczone Królestwo, pomoc dla Rolls-Royce na opracowanie silników Trent 600 i Trent 900), oraz niedawno w sprawach N 195/07 (Niemcy, pomoc dla Rolls-Royce Deutschland) i N 447/07 (Francja, pomoc dla Turbomeca).

7.1. Asymetria informacji

(64) Władze hiszpańskie dostarczyły dodatkowe argumenty na poparcie istnienia nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku związane z istnieniem asymetrii informacji.

(65) Po pierwsze, Hiszpania przywołała model biznesowy specyficzny dla prac nad silnikami lotniczymi. Wykazała, że nakłady inwestycyjne ponoszone na początku realizacji danego projektu są bardzo ważne oraz że wynikające z tego zyski będą osiągane po upływie bardzo długiego okresu (dodatknie przepływy pieniężne w ramach projektu staną się trwałym zjawiskiem dopiero po upływie [> 10] lat; a w ujęciu narastającym po upływie [> 15] lat). Dlatego też projekty dzielone są pomiędzy różnych partnerów w celu ograniczenia ogólnego ryzyka.

(66) Po drugie, zdaniem władz hiszpańskich źródłem finansowania przedsiębiorstw tego sektora są przepływy pieniężne pochodzące z poprzednich projektów. Uwzględniając fakt, że przychody generowane przez dany projekt uzyskiwane są nie wcześniej niż po upływie dziesięciu lat i pochodzą przede wszystkim ze sprzedaży części zamiennych, a nie ze sprzedaży samego silnika, tylko te przedsiębiorstwa, które dysponują długim szeregiem następujących po sobie projektów, mogą sobie pozwolić na finansowanie nowych inwestycji.

(67) Zdaniem władz hiszpańskich ITP jest przedsiębiorstwem stosunkowo młodym, ponieważ zostało założone w 1989 r. Z racji swojego młodego wieku ITP nie może jeszcze korzystać z dodatknych przepływów pieniężnych pochodzących z poprzednich inwestycji.

(68) Po trzecie, ITP dostarczyło informacji na temat trudności, jakie napotkało w momencie gromadzenia funduszy przeznaczonych na finansowanie swoich inwestycji związanych z tym projektem. ITP nie przedłożyło żadnego pisma od banku, który odrzuciłby wniosek o finansowanie, jednak udostępniło korespondencję w postaci poczty elektronicznej między pośrednikami finansowymi a organizacjami sektorowymi⁽¹⁴⁾, które wykazują brak finansowania dla projektów tego typu przez banki.

(69) Jak już wspomniano w motywie 61 i w przypisie na stronie 13, Komisja uznała w wielu sytuacjach, że model biznesowy specyficzny dla prac nad silnikami lotniczymi charakteryzuje się asymetrią informacji. Mimo to wniosek ten nie oznacza, że jakkolwiek projekt tego sektora miałby stawić czoło nieprawidłowościom w funkcjonowaniu rynku. Jest rzeczą oczywistą, że przy różnych okazjach różne przedsiębiorstwa tego sektora mogły finansować nowe projekty zarówno ze środków własnych, jak i za pośrednictwem rynków finansowych. Komisja musi ocenić nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku w każdym przypadku podlegającym ocenie.

⁽¹⁴⁾ W szczególności HEGAN, baskijska platforma sektora lotniczego.

- (70) W przypadku przez nas omawianym, jak już zaznaczono w decyzji o wszczęciu postępowania, uznano za wystarczające argumenty przywołane przez władze hiszpańskie mające wykazać nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, a Komisja nie zgłosiła żadnej konkretnej wątpliwości.
- (71) Uwzględniając nowe elementy, łącznie z informacją dostarczoną przez ITP, Komisja może wysnuć wniosek, że niniejszy przypadek charakteryzuje się asymetrią informacji. Komisja podkreśla, że w przypadku ITP asymetria wynika po części z tego, w jakiej fazie rozwojowej znajduje się przedsiębiorstwo, które jednak zbliża się do fazy, w której będzie mogło finansować nowe projekty z przychodów uzyskanych z poprzednich projektów. Innymi słowy, ITP zbliża się do sytuacji, w której będzie mógł normalnie funkcjonować model biznesowy typowy dla przedsiębiorstwa wytwarzającego silniki lotnicze.
- (72) W związku z powyższym Komisja może wysnuć wniosek, że w omawianym przez nas przypadku istnieje nieprawidłowość w funkcjonowaniu rynku. Jak wskazano w decyzji o wszczęciu postępowania, Komisja musi zatem ocenić, czy obecność utrudnień spowodowanych czynnikami regionalnymi zwiększa skalę tych nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku.
- ### 7.2. Utрудnienia spowodowane czynnikami regionalnymi
- (73) W swoich pismach Hiszpania przedstawiła szereg argumentów na poparcie obecności utrudnień spowodowanych czynnikami regionalnymi zwiększającymi skalę nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku.
- (74) Po pierwsze, władze hiszpańskie przypomniały, że B + R przyczynia się do realizacji celów lizbońskich i że w kontekście porozumienia w sprawie perspektywy finansowej na lata 2007–2013⁽¹⁵⁾ Hiszpania otrzymała dodatkowo 2 miliardy EUR z funduszy strukturalnych na zwiększenie nakładów na B + R + I. Zdaniem władz hiszpańskich ten dodatkowy przydział jasno pokazuje, że kraj jest opóźniony w dziedzinie działalności B + R.
- (75) Po drugie, władze hiszpańskie przypominają, że działalność B + R w ramach projektu będącego przedmiotem oceny będzie prowadzona na obszarach objętych pomocą, do których ma zastosowanie art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu⁽¹⁶⁾.
- (76) Hiszpania podkreśliła również, że rozwój ITP w Kraju Basków przyczyni się do rozwoju całego regionu dotkniętego restrukturyzacją przemysłu (likwidacja przemysłu ciężkiego).
- (77) Ponadto zdaniem władz hiszpańskich projekt przyczynia się do rozwoju infrastruktury naukowej (jednostki badawcze), technologicznej (laboratoria) i edukacyjnej (szkoła inżynierska) w regionie.
- (78) Władze hiszpańskie szacują, że projekt przyczyni się do rozwoju sieci podwykonawców zdolnych do prowadzenia prac o bardzo zaawansowanym charakterze. Obecnie ITP może nabywać tylko [< 50] % swoich zasobów produkcyjnych w Hiszpanii i zamierza zwiększyć ten udział w istotnym stopniu.
- (79) Konkludując, władze hiszpańskie twierdzą, że utrudnienia spowodowane czynnikami regionalnymi i pozytywne oddziaływanie projektu w skali regionalnej przyczyniają się do powstawania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku i jako takie powinny być uznane przez Komisję.
- (80) Hiszpania dodaje również, że jeśli Komisja nie uzna tych utrudnień, pozostanie w sprzeczności z podejściem zawartym w zasadach ramowych B + R z 1996 r., które obejmowały przyznanie automatycznej premii w wysokości 5 % projektom realizowanym w obszarach objętych pomocą, do których ma zastosowanie art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu (przy czym premia w wysokości 10 % dotyczy obszarów, do których ma zastosowanie art. 87 ust. 3 lit. a) Traktatu).
- (81) Jest oczywiste, że jeśli chodzi o nakłady na B + R, statystyki pokazują, że Hiszpania pozostaje w tyle za średnią UE. Komisja podkreśla jednak, że sam w sobie nie jest to wystarczający argument do uzasadnienia pomocy indywidualnej, lecz argument, który raczej skłaniałby do zastosowania bardziej horyzontalnego podejścia do wspierania działalności B + R⁽¹⁷⁾.
- (82) Po drugie, Komisja podkreśla, że projekt B + R realizowany jest na obszarach objętych pomocą. Komisja podkreśla również, że nie włączając premii regionalnej do zasad ramowych B + R + I, przyczyniła się do lepszego ukierunkowania pomocy państwa na te projekty, które przyczyniają się do wzrostu efektywności ekonomicznej. Komisja uznała, że pomoc państwa może przyczynić się do osiągnięcia równowagi w zakresie rozwoju regionalnego lub zwiększenia efektywności, do czego może prowadzić reagowanie na nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku⁽¹⁸⁾. W konsekwencji Komisja dokonała spójnego przeglądu poszczególnych przepisów dotyczących pomocy państwa, harmonizując warunki zgodności z celami środków podejmowanych przez państwa⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁵⁾ Punkt 54bis dokumentu 15931/05 Rady Europejskiej w sprawie perspektywy finansowej na lata 2007–2013.

⁽¹⁶⁾ Zob. decyzję Komisji w sprawie N 626/06 dotyczącą hiszpańskiej mapy regionalnej przyjętą 20.12.2006.

⁽¹⁷⁾ W latach 2007 i 2008 Komisja zatwierdziła różne programy pomocy na rzecz działalności B + R zgłoszonych przez władze hiszpańskie.

⁽¹⁸⁾ Zob. na przykład „Plan działań w zakresie pomocy państwa – Gorzej i lepiej ukierunkowana pomoc państwa: mapa drogowa reformy pomocy państwa na lata 2005–2009”, COM(2005) 107 wersja ostateczna, przyjęty przez Komisję dnia 7 czerwca 2005 r.

⁽¹⁹⁾ Dlatego premia regionalna nie została uwzględniona w przyjętym niedawno rozporządzeniu Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.U. L 214 z 9.8.2008, s. 3).

- (83) Po trzecie, Komisja podkreśla argument przywołany przez Hiszpanię i dotyczący konieczności stworzenia niezbędnej infrastruktury w zakresie prac badawczych, technologii i edukacji. W analizowanym przez nas przypadku władze hiszpańskie nie wykazały jednak, że pomoc udzielona konkretnemu przedsiębiorstwu, czyli ITP, jest niezbędna dla rozwoju infrastruktury wiedzy. Ponadto Komisja podkreśla, że środek, który właśnie jest oceniany, stanowi pomoc indywidualną dla jedyne go beneficjenta. Jego oddziaływanie na wyżej wspomnianą infrastrukturę może mieć tylko bardzo pośredni charakter.
- (84) Na koniec Komisja podkreśla, że pomoc ma przyczynić się do rozwoju sieci podwykonawców. O ile w kategoriach rozwoju regionalnego cele te bez wątplenia byłyby istotne, to z szerszej perspektywy europejskiej nie ma pewności, czy infrastruktura będzie się rozwijała albo że wokół każdego dużego przedsiębiorstwa powstanie sieć podwykonawców, zwłaszcza w tak zintegrowanym sektorze jak lotniczy. Jest to bowiem sektor bardzo zaawansowany i wyspecjalizowany pod względem technologicznym, w którym realizowane są programy skupiające wielu partnerów z całej Europy i całego świata. Korzyści ze stworzenia sieci podwykonawców na obszarach objętych pomocą nie są oczywiste, można natomiast z pewnością stwierdzić, że konieczność zaopatrywania się w [> 50] % zasobów produkcyjnych pochodzących z zagranicy jest oznaką dużego uzależnienia od partnerów zagranicznych i dlatego stanowi istotny czynnik ryzyka.
- (85) Komisja uważa zatem, że szczególna sytuacja obszaru objętego pomocą, na którym realizuje się projekt, wykazuje tylko nieznacznie wyższy stopień nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, szczególnie w odniesieniu do podwykonawców zaawansowanych technologicznie, którzy mogliby być partnerami mogącymi współuczestniczyć w ryzyku.

7.3. Wniosek na temat nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku

- (86) Opierając się na tych argumentach, Komisja może wysnuć wniosek, że istnieje nieprawidłowość w funkcjonowaniu rynku w przypadku będącym przedmiotem oceny.

8. EFEKT ZACHĘTY

- (87) Uwzględniając elementy, którymi dysponowała w poprzedniej fazie badania, w decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości co do efektu zachęty generowanego przez pomoc.

8.1. Konieczność pomocy

- (88) Zgodnie z treścią rozdziału 6 zasad ramowych B + R + I Komisja powinna sprawdzić po pierwsze, czy beneficjent złożył wniosek o przyznanie pomocy przed rozpoczęciem realizacji projektu B + R.
- (89) Jak wspomniano także w motywie 31 i następnym, władze hiszpańskie wskazały, że ITP wystąpiło

z wnioskiem o przyznanie pomocy przed rozpoczęciem realizacji projektu, przez co wniosek odpowiada postanowieniom rozdziału 6 akapit drugi zasad ramowych B + R + I.

- (90) Jak wspomniano już wcześniej, Komisja miała wątpliwości co do procedury podejmowania decyzji i późnego zgłoszenia. Informacja dostarczona przez Hiszpanię pozwala na wysnucie wniosku, że zgłoszony środek odnosi się do pojedynczej pomocy, która została przyznana w dwóch transzach. Wobec tego ocena efektu zachęty powinna dotyczyć całości pomocy.
- (91) W odniesieniu do procedury podejmowania decyzji Komisja pragnie podkreślić, że szczególne okoliczności tego przypadku (przeniesienie kompetencji, przejście dwuetapowe i przejście na nowe przepisy dotyczące pomocy państwa) sprawiają, że jej ocena w tym konkretnym przypadku ma wyjątkowy charakter.
- (92) Po pierwsze, Komisja zaznacza, że z reguły ma wątpliwości odnośnie do efektu zachęty jakiegokolwiek środka wówczas, gdy podejmowany jest szereg decyzji o przyznaniu pomocy dotyczących pojedynczego projektu. Miałyby również wątpliwości co do efektu zachęty, gdyby formalna decyzja o udzieleniu pomocy była podejmowana przez dane państwo w momencie, w którym projekt będzie się znajdował w dość zaawansowanej fazie realizacji. W przypadku działalności B + R zasadniczą kwestią jest to, by pomoc wpływała na zachowanie przedsiębiorstwa, zapewniając inwestycje większej wartości lub przyspieszając czas realizacji projektu. Bez takiego wpływu pomoc nie generowałaby efektu zachęty i nie byłaby konieczna.
- (93) Taki wpływ będzie możliwy wówczas, gdy decyzja o przyznaniu pomocy będzie podjęta przez państwo formalnie, jakkolwiek z klauzulą zawieszającą w oczekiwaniu na konieczną zgodę Komisji odnośnie do zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 88 ust. 3 Traktatu albo za pośrednictwem listu intencyjnego⁽²⁰⁾, który nie dawałby podstaw do uzasadnionych oczekiwań, ale byłby wystarczająco mocną podstawą do wykazania woli państwa udzielenia wsparcia danemu projektowi.
- (94) Komisja wskazuje również, że warunkiem koniecznym do uznania zgodności ze wspólnym rynkiem pomocy przyznanej dla projektu B + R jest dokonanie wcześniejszego zgłoszenia zgodnie z postanowieniami art. 88 ust. 3 Traktatu. Jeżeli przyznana pomoc zgłaszana jest w momencie, gdy projekt, dla którego została udzielona, jest bliski zakończenia, to znaczy, że dane państwo nie jest przekonane co do pomocy, której zamierza udzielić, lub nie jest w stanie udzielić gwarancji dotyczących tej pomocy. Jeżeli pomimo takiej niepewności przedsiębiorstwo jest zdolne do przystąpienia do realizacji projektu, a nawet do doprowadzenia go do końca, istnieje prawdopodobieństwo, że pomoc nie jest absolutnie konieczna dla tego przedsiębiorstwa.

⁽²⁰⁾ Zob. również motyw 31.

8.2. Wskaźniki bazowe

- (95) Zgodnie z treścią rozdziału 6 zasad ramowych B + R + I Komisja powinna poddawać ocenie zawsze, gdy w grę wchodzi środki indywidualne, szereg kryteriów wskazujących na efekt zachęty wynikający z pomocy, związanych ze zwiększeniem skali, zakresu lub szybkości realizacji projektu albo ze wzrostem całkowitej kwoty wydanej na B + R przez beneficjenta.
- (96) W swoich uwagach władze hiszpańskie dostarczyły szereg elementów wykazujących, że zostały spełnione wyżej wymienione podstawowe kryteria.
- (97) Po pierwsze, według władz hiszpańskich, pomoc byłaby potrzebna do tego, by ITP dokonało inwestycji o wartości 12 % całego projektu, co oznacza zwiększenie skali i zakresu projektu. Bez tej pomocy ITP nie mogłoby zrealizować tak dużej inwestycji ⁽²¹⁾.
- (98) Po drugie, władze hiszpańskie szacują, że pomoc przyspieszyłaby realizację projektu. Hiszpania twierdzi, że opracowanie Trent 1000 wymaga znacznie mniej czasu niż miało to miejsce w przypadku wcześniej opracowywanych silników.
- (99) Po trzecie, Hiszpania podkreśla że średni koszt B + R w odniesieniu do personelu ITP (24 %) jest wyższy niż średnia sektorowa (19 %). Z drugiej strony, w ciągu ostatnich lat ITP zainwestowało dużo w B + R, biorąc pod uwagę fakt, iż współczynnik B + R do wysokości obrotów wyniósł 16 % w 2005 r., 26 % w 2006 r. i 22 % w 2007 r. Hiszpania porównuje te liczby ze średnią europejską dla sektora wynoszącą 11 % w 2005 i 2006 r. Władze hiszpańskie wskazują, że bez pomocy przeznaczonej dla Trent 1000 liczby B + R/obroty spadłyby o [...] % i [...] % odpowiednio w 2006 i 2007 r.
- (100) ITP dostarczyło szczegółowe informacje dotyczące swojego personelu. W związku z tym wskazuje, że wychodząc z założenia, iż bez pomocy nie byłoby w stanie zrealizować projektu, miałoby trudności z utrzymaniem [...] pełnoetatowych miejsc pracy, które obsługiwałyby realizację projektu. ITP stwierdza, że niewielka ich część mogłaby zostać przeniesiona na stanowiska badawcze i technologiczne, jednak przedsiębiorstwo miałoby trudności z zatrzymaniem pozostałych pracowników zajmujących się badaniami. Według ITP sam fakt utrzymania wysokich nakładów na B + R wskazywałby na to, że pomoc wygenerowała efekt zachęty.
- (101) Komisja wskazuje, że ocena tych wskaźników zależy od przyjęcia alternatywnego założenia, odnoszącego się do sytuacji, która miałaby miejsce, gdyby nie udzielono

pomocy. Jeżeli dzięki pomocy faktycznie możliwe stało się podjęcie przez ITP realizacji bardziej ambitnego projektu, uzyskany został efekt zachęty w odniesieniu do zakresu i skali projektu.

- (102) Komisja podkreśla jednak niejednoznaczność liczb dotyczących nakładów na B + R. Choć pewne jest, że ITP ponosi wysokie nakłady na B + R w porównaniu ze swoimi konkurentami z sektora, prawdopodobnie wynika to przede wszystkim z braku przychodów pochodzących z poprzednich programów, jak opisano wyżej ⁽²²⁾, a nie z intensywności działalności B + R. Z drugiej strony, Komisja nie może zgodzić się z twierdzeniem, że utrzymywanie stałego poziomu nakładów na B + R i personelu jest dowodem na wygenerowanie przez pomoc efektu zachęty. Wręcz przeciwnie, w normalnych okolicznościach stwarza to wrażenie, że jeśli pomoc nie wpływa na nakłady na B + R ani na nakłady na personel zatrudniony przy pracach B + R, to efekt pomocy polega raczej na wspieraniu projektu zastępującego poprzednie, już zakończone, zamiast wspierać nowe inicjatywy beneficjenta.
- (103) W każdym przypadku, dokonując oceny pomocy indywidualnej, Komisja powinna przeprowadzić szczegółową ocenę informacji przedstawionych przez państwo członkowskie i beneficjenta, wraz z oceną wcześniej wymienionych wskaźników bazowych.

8.3. Rozwiązania alternatywne

- (104) W swojej szczegółowej ocenie efektu zachęty Komisja opierała się na pkt 7.3.3 zasad ramowych B + R + I.
- (105) ITP przesłało prezentację, którą wcześniej przedstawiło swojemu zarządowi, kiedy podjęto decyzję o zainwestowaniu w projekt. Z dokumentacji wynika jasno, że przedsiębiorstwo rozpatrzyło różne alternatywne rozwiązania przed podjęciem negocjacji z RR, opracowując biznesplany dla każdego rozwiązania, z pomocą i bez pomocy:
- [...] % silnika (kompletna turbina niskociśnieniowa),
  - [...] % (turbina niskociśnieniowa bez NGV, łopatki kierownicze turbiny),
  - [...] % (turbina niskociśnieniowa bez NGV i uszczelkę),
  - [...] % (składnik TBH i tarcza). W tym przypadku ITP byłoby zwykłym podwykonawcą.

⁽²¹⁾ Argument ten został omówiony bardziej szczegółowo w następnym rozdziale (zob. następny rozdział decyzji, motyw 104 i następne).

⁽²²⁾ Trent 500 i Trent 900, przedmiot spraw odpowiednio C 38/01 i N 165/03.

- (106) Należy przypomnieć, że projekt jest końcowym wynikiem negocjacji między ITP a RR. Bardzo trudno jest sobie wyobrazić, jaki byłby wynik tych negocjacji, gdyby nie udzielono pomocy.
- (107) Mimo że ITP dysponowało rozwiązaniami alternatywnymi, nie były to rzeczywiście projekty kontrfaktyczne w takim znaczeniu, że również były uzależnione od drugiej strony negocjacji. Z kolei na podstawie argumentów przytaczanych przez RR można odnieść wrażenie, że nie był on zainteresowany niewielkim udziałem ze strony ITP (w granicach [...] %), ponieważ zmusiłoby to RR do ponoszenia większego ryzyka, do wykonania określonych działań bezpośrednich lub do znalezienia innych partnerów.
- (108) Ponadto, mimo że zarządowi ITP przedstawiono wycenienia finansowe dla projektu z uwzględnieniem pomocy i braku pomocy, wydaje się, że dostępność pomocy była brana pod uwagę przy podejmowaniu przez ITP decyzji dotyczącej realizacji projektu ⁽²³⁾.
- (109) Wreszcie, na podstawie analiz przeprowadzonych przez ITP pod kątem różnych rozwiązań alternatywnych można odnieść wrażenie, że decyzja została raczej podjęta z uwzględnieniem szeregu czynników jakościowych (zebranych w schematach analizy SWOT), a nie czynników ilościowych (na przykład przewidywanej wewnętrznej stopy zwrotu – WSZ), które również zostały przedłożone zarządowi. Należy zaznaczyć, że WSZ nie jest wcale wysoka w porównaniu ze średnim kosztem kapitału wynoszącym [...] %. Prawdopodobnie WSZ wyliczana dla okresów 25 i 50 lat wykaże, że bez pomocy projekt nie byłby opłacalny dla inwestującego weń przedsiębiorstwa. Niski poziom końcowej WSZ, nawet z udziałem pomocy, potwierdza także, że zgadzając się na realizację inwestycji przy niskim przewidywanym zwrocie, rzeczywistym celem ITP było umocnienie swojej pozycji na rynku.
- (110) Wobec tego Komisja podkreśla bez żadnych wątpliwości, że przyznanie pomocy ITP pozwoliło mu na zainwestowanie w większy projekt, o znacznie bardziej ambitnym zakresie.
- (111) Komisja wskazuje również, że jest trudnym zadaniem opracowanie projektu rzeczywiście kontrfaktycznego z uwagi na to, że na początku istniały różne rozwiązania alternatywne, które w każdym razie musiałyby być później negocjowane z liderem projektu, czyli RR.
- (112) Komisja podkreśla, że projekt jest rentowny, co jest normą w przypadku projektów związanych z produkcją silników lotniczych, zważywszy na to, że inwestowanie w nierentowny projekt przeczyłoby wszelkiej logice przedsiębiorczości. Komisja wskazuje, że w projektach tego typu najważniejszym wskaźnikiem wykorzystywanym przez przedsiębiorstwo przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnej jest IRR, na który pozytywnie oddziałuje pomoc, umożliwiając uzyskanie kosztów kapitału znacznie odbiegających od średniej w sektorze.
- (113) Komisja stwierdza, że podobnie jak w przypadku innych projektów związanych z silnikami lotniczymi, początkowa kwota inwestycji jest szczególnie ważna, natomiast ewolucja przepływów pieniężnych w czasie dotyczy ujemnych przepływów narastających; w omawianym przypadku przez pierwsze 19 lat.
- (114) Wreszcie Komisja oszacowała skalę ryzyka, jakie niesie ze sobą projekt badawczy. ITP określiło zasadnicze czynniki ryzyka związane z projektem:
- ryzyko techniczne związane z osiągnięciem parametrów odpowiednich do uzyskania pierwszego certyfikatu w okresie krótszym w porównaniu z poprzednimi programami,
  - ryzyko techniczne wynikające z konieczności przeprojektowania we wstępnych fazach produkcji,
  - ryzyko handlowe wynikające z polityki cenowej (poza kontrolą ITP),
  - ryzyko kursowe (ponieważ walutą sprzedaży jest dolar), oraz
  - ryzyko związane z kosztem jednostkowym produkcji, który został określony przez Boeinga na poziomie niższym o [...] % w stosunku do poprzednich silników. Wpływ na ten koszt ma przede wszystkim nowatorski charakter projektu i koszty surowców.
- (115) ITP przeprowadziło szacunkową wycenę zmian wartości bieżącej netto (WBN) projektu, opierając się na zmianach zachodzących w odniesieniu do niektórych parametrów. Szacunki te wykazują, że WBN może przybrać wartość jednoznacznie ujemną, jeżeli sprzedaż będzie niższa od oczekiwanej, jeżeli kurs wymiany będzie mniej korzystny lub jeżeli wzrosną koszty surowców.
- ⁽²³⁾ Jednocześnie należy podkreślić, że w tej samej prezentacji czyni się odniesienia do możliwych trudności w negocjacjach z Komisją, chociaż najgorszy możliwy scenariusz mówił jedynie o konieczności korekty kwot i warunków, nie wspominając o ryzyku wynikającym z całkowitego zakazu pomocy. Niemniej odniesienie to nie generuje żadnych uzasadnionych oczekiwań ze strony przedsiębiorstwa związanych z uzyskaniem pomocy. Odzwierciedla jedynie doświadczenia przedsiębiorstwa płynące z dwóch poprzednich przypadków udzielenia pomocy przez państwo.

(116) Komisja wskazuje, że ryzyko związane z projektem jest znaczne i że nie każde ryzyko wskazane przez ITP ma to samo znaczenie w momencie poddawania go ocenie, tak jak w tym przypadku, na przykład ryzyko kursowe. Komisja podkreśla również, że ITP mogło przedstawić szczegółowe wyliczenia dotyczące aspektów finansowych projektu, łącznie z jego wrażliwością na czynniki ryzyka. Te same wyliczenia pokazują, po pierwsze, że projekt jest umiarkowanie rentowny w porównaniu ze średnim kosztem kapitału przedsiębiorstwa. Po drugie, pokazują że ryzyko techniczne i handlowe jest znaczne, zwłaszcza jeśli porówna się je z kwotą inwestycji oraz przewidywanymi przepływami pieniężnymi.

(117) Opierając się na tych elementach, Komisja może przyznać, że pomoc generuje efekt zachęty z uwagi na to, że pozwala ITP uczestniczyć w projekcie na skalę, której nie mogłoby rozwinąć bez udziału pomocy.

9. PROPORCJONALNOŚĆ

(118) W celu dokonania oceny proporcjonalności środka Komisja musi po pierwsze oszacować koszty kwalifikowalne, a zwłaszcza to, czy rozwiano wątpliwości ujęte w decyzji o wszczęciu postępowania. Następnie Komisja musi zbadać instrument pomocy i również w tym przypadku ustalić, czy zostały rozwiane podniesione wątpliwości. Po trzecie, Komisja musi zbadać, czy do projektu mają zastosowanie premie z tytułu utrudnień spowodowanych czynnikami regionalnymi i z tytułu współpracy. Na koniec Komisja musi zdefiniować intensywność pomocy i sprawdzić, czy spełnia ona warunki określone w zasadach ramowych B + R + I.

9.1. Koszty kwalifikowalne

(119) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja podniosła cztery wątpliwości odnośnie do kosztów kwalifikowalnych dotowanego projektu:

- a) klasyfikacja wydatków w zależności od kategorii badawczej była realizowana na podstawie modelu teoretycznego i nie odzwierciedlała kosztów rzeczywistych (ani nawet kosztów przewidywanych) beneficjenta;
- b) w klasyfikacji wydatków poziom badań poprzedzających eksperymentalne prace rozwojowe był szczególnie wysoki w porównaniu z pozostałymi kategoriami wydatków, mając na względzie w szczególności inne projekty związane z opracowywaniem silników;
- c) należało zakwestionować różne konkretne elementy: kwotę przeznaczoną na zarządzanie techniczne w pierwszym roku realizacji projektu i koszt aparatu

ture i sprzętu (szczególnie to, czy aparatura i urządzenia miały być zastosowane tylko do projektu);

d) włączenie pewnych kosztów, które miały być poniesione przez ITP w latach 2008–2009, czyli już po certyfikacji silnika.

(120) Komisja wyraziła wątpliwości w odniesieniu do klasyfikacji prac na podstawie definicji badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych zawartych w pkt 2.2 lit. f) i g) zasad ramowych B + R + I. Jednocześnie oparła się na swoich własnych doświadczeniach w zakresie B + R ⁽²⁴⁾.

(121) Komisja wyraziła wątpliwość w odniesieniu do kosztów kwalifikowalnych, w szczególności w odniesieniu do wydatków na aparaturę i sprzęt, na podstawie pkt 5.1.4 zasad ramowych B + R + I.

(122) W odpowiedzi na decyzję o wszczęciu postępowania władze hiszpańskie dostarczyły nową klasyfikację kosztów, która odzwierciedlała prace rzeczywiście wykonane lub zaplanowane, na podstawie klasyfikacji wynikającej z kategorii B + R. Nowe dane udostępnione przez Hiszpanię umożliwiły Komisji dokonanie szczegółowej analizy każdego pakietu roboczego i potwierdzenie, że klasyfikacja prac B + R była właściwa.

(123) Z drugiej strony, władze hiszpańskie zgodziły się, że ostatecznym terminem, do którego uwzględnione mogą być koszty kwalifikowalne, jest moment certyfikacji statku powietrznego. Uwzględniając fakt, że koszty poniesione po tej certyfikacji były bardzo niskie, nie ma to istotnego wpływu na całkowitą kwotę rozkładu kosztów na poszczególne kategorie B + R.

(124) Hiszpania zgodziły się również z interpretacją, że prace wykonane między certyfikacją silnika a certyfikacją statku powietrznego stanowią eksperymentalne prace rozwojowe, a nie badania przemysłowe, zważywszy na to, że prace te prowadzone są nad prototypami modułu turbiny.

(125) Władze hiszpańskie zgodziły się również na włączenie do kategorii eksperymentalnych prac rozwojowych 100 % prac wykonanych w związku ze sprawdzaniem komponentów ([...] EUR). Jest to spójne zarówno z klasyfikacją zastosowaną do innych zadań, jak i z samą definicją zaproponowaną przez ITP, według której za eksperymentalne prace rozwojowe winny być uznane próby dotyczące całkowitego czasu pracy (do tej kategorii należą próby zmęczeniowe).

⁽²⁴⁾ W szczególności na projektach finansowanych na podstawie programu ramowego B + R, zob. decyzja nr 1982/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. dotycząca Siódmego Programu Ramowego Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) (Dz.U. L 412 z 30.12.2006, s. 1) i na doświadczeniach w ocenianiu zagadnień pomocy państwa w sektorze silników lotniczych.

(126) W swoich uwagach, przychyłając się do argumentów podniesionych przez władze hiszpańskie, ITP przyznało również, że jego wewnętrzny system księgowy nie pozwalał na rozdzielenie kosztów B + R na poszczególne kategorie. Tłumaczyło to, dlaczego kategoryzacja przebiegała pod kątem tego, co wydawało się być modelem teoretycznym. ITP zapewniło także, że zaczęło dostosowywać swój system księgowy do potrzeb wprowadzenia tej kategoryzacji, ponieważ wymagają tego międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej (MSSF) ⁽²⁵⁾.

(127) Władze hiszpańskie przedstawiły poprawioną i ostateczną wersję kosztów kwalifikowalnych, którą ujęto w poniższej tabeli. Całkowite koszty kwalifikowalne projektu na cały okres 2005–2008 wynoszą 73 567 000 EUR. W ich ramach koszty związane z działalnością klasyfikowaną jako badania przemysłowe wynoszą 29 296 000 EUR (39,8 % całości kosztów kwalifikowalnych). Koszty eksperymentalnych prac rozwojowych wynoszą 44 212 000 EUR (60,1 %). Projekt obejmuje również studyjne prace przygotowawcze na kwotę 59 000 EUR.

Tabela — Koszty kwalifikowalne

(mln EUR)

Kategoria B + R	2005	2006	2007	2008	Razem
Badania przemysłowe	[...]	[...]	[...]	[...]	29,296
Studia wykonalności	[...]	[...]	[...]	[...]	0,059
Eksperymentalne prace rozwojowe	[...]	[...]	[...]	[...]	44,212
Razem	[...]	[...]	[...]	[...]	73,567

(128) Uwzględniając szczegółowe informacje dostarczone przez władze hiszpańskie, zatwierdzenie przez nie uwag dotyczących konkretnych aspektów ram czasowych projektu i klasyfikacji określonych rodzajów wydatków, Komisja uzyskała pełną wizję kosztów kwalifikowalnych oraz ich kategoryzacji.

(129) Podsumowując, do kosztów kwalifikowalnych zaliczają się tylko te rodzaje działalności, które mogą być dotowane na podstawie punktu 5.1.4 zasad ramowych B + R + I, właściwie przypisane do odpowiednich kategorii badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych określonych w pkt 2.2 wyżej wymienionych zasad ramowych.

9.2. Instrument pomocy

(130) W pierwotnym zgłoszeniu władze hiszpańskie zamierzały wykorzystać instrument, który łączył cechy charak-

⁽²⁵⁾ Standardy te umożliwiają nową klasyfikację księgową kosztów związanych z badaniami przemysłowymi, zawartymi po stronie „winien” i związanych z eksperymentalnymi pracami rozwojowymi zawartymi po stronie „ma”.

terystyczne zwrotnej zaliczki – ze zwrotem kapitału kredytu proporcjonalnie do powodzenia projektu – i kredytu uprzywilejowanego, w ramach którego beneficjent nie musi płacić odsetek. W swojej decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości odnośnie do tego instrumentu hybrydowego, który przyniósłby beneficjentowi podwójną korzyść, łącząc element podziału ryzyka związanego z zaliczką z pewnością uzyskania korzyści w postaci umorzenia odsetek. Połączenie tych dwóch korzyści sprawiłoby, że pomoc byłaby zbyt szcudra dla jednego beneficjenta.

(131) W pkt 2.2 lit. h) zasad ramowych B + R + I podaje się definicję zaliczki zwrotnej. Warunki jej zgodności ze wspólnym rynkiem określone zostały w pkt 5.1.5 zasad ramowych B + R + I.

(132) Kredyt uprzywilejowany jest kredytem z obniżoną stopą procentową (w tym przypadku stopa procentowa wynosi zero). Elementem pomocy jest kwota odsetek zaoszczędzona przez beneficjenta, obliczona jako różnica między rynkową stopą procentową mającą zastosowanie do kredytu a rzeczywiście zapłaconymi odsetkami. W opisywanym przez nas przypadku stopa rynkowa była stopą referencyjną bez dodatkowych punktów bazowych, natomiast zapłacone odsetki wyniosły zero. W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła również wątpliwości dotyczące poziomu odsetek, który należy zastosować do wyliczenia elementu pomocy w kredycie. Jak wyjaśniono dalej, ten aspekt nie ma już znaczenia.

(133) W swoich uwagach władze hiszpańskie uznały zasadniczo istnienie tej podwójnej korzyści i zgodziły się poprawić instrument pomocy. Jednocześnie wskazały, że zaproponują udzielenie pomocy w postaci kredytu uprzywilejowanego. Ich zdaniem powodem zastosowania kredytu uprzywilejowanego jest po prostu to, że myślały one, iż dzięki temu będzie łatwiej uzyskać zgodę Komisji.

(134) ITP przyjęło takie samo stanowisko w swoich uwagach. Mimo to przedsiębiorstwo dodało także, że może zgodzić się na to, by instrumentem pomocy była zaliczka zwrotna ⁽²⁶⁾.

(135) W swoim piśmie z dnia 19 grudnia 2007 r. Komisja zwróciła uwagę na to, że zaliczka zwrotna prawdopodobnie zapewniłaby większą proporcjonalność w tym przypadku.

(136) Komisja wskazała, że przyjęcie w 2007 r. instrumentu pomocy – tak jak proponują władze hiszpańskie – w postaci nieoprocentowanego kredytu oznaczałoby uprzywilejowanie beneficjenta, ponieważ w tym momencie ryzyko handlowe zostałoby nieco ograniczone, gdyby wzrosła sprzedaż silników.

⁽²⁶⁾ W swoim piśmie z dnia 25.2.2008 ITP podkreśla, że wystąpiło z wnioskiem o „kredyt zwrotny na wypadek powodzenia projektu”.

- (137) W opisywanym przez nas przypadku pomoc odegrałaby rolę zaliczki, zapewniając ITP wystarczające środki na realizację inwestycji, i jednocześnie pozwoliłaby ITP na zaoszczędzenie na odsetkach. ITP nie tylko zwróciłoby wyłącznie kwotę kredytu, lecz także zaoszczędziłoby na uiszczeniu dodatkowej opłaty w przypadku odniesienia sukcesu. Komisja uznała, że w grę wchodziła nadmierna korzyść dla przedsiębiorstwa i zwróciła się do hiszpańskich władz o zaproponowanie sposobu ograniczenia zakresu korzyści poprzez zmianę instrumentu albo poprzez wprowadzenie klauzul i warunków, które powiązałyby instrument z ryzykiem.
- (138) Z drugiej strony Komisja podkreśliła, że zaliczki zwrotne są instrumentem z zakresu dzielonego ryzyka, które w przypadku powodzenia projektów zapewnia beneficjentowi bardziej niż proporcjonalną stopę zwrotu; jeżeli spełnią się prognozy sprzedaży, pomoc zostanie zwrócona w całości łącznie z odsetkami. Jeśli natomiast sprzedaż utrzyma się poniżej prognozowanego poziomu, zwrot zostanie proporcjonalnie ograniczony⁽²⁷⁾. Jeśli sprzedaż będzie większa niż prognozowana, zwrot przekroczy kwotę otrzymanej zaliczki.
- (139) Dokonując oceny tego przypadku, Komisja i władze hiszpańskie doszły do wniosku, że instrumentem właściwym dla pomocy tego typu jest zaliczka zwrotna odznaczająca się wyżej określonymi cechami.
- (140) Instrument pomocy skonstruowany jest na podstawie argumentacji przedstawionej przez władze hiszpańskie, zgodnie z którą obie podjęte decyzje o przyznaniu pomocy w tym przypadku są dwiema transzami tej samej pomocy, przyznanej na podstawie jednego wniosku o udzielenie pomocy.
- (141) Zmieniony harmonogram pomocy opiera się na podanych niżej elementach.
- (142) Wyplata pomocy odbywa się według harmonogramu przewidzianego dla obu transz.
- (143) Kwota do zwrotu wyliczana jest na podstawie całości pomocy otrzymanej przez ITP, z aktualizacją do referencyjnej stopy procentowej w 2005 r. (4,08 %).
- (144) Rok [...] będzie tym, w którym na podstawie wcześniejszych prognoz nastąpi, po aktualizacji, całkowity zwrot.
- (145) Rozsądna prognoza sprzedaży sytuuje się na poziomie [...] silników (dla [...] statków powietrznych) i nie obejmuje części zamiennych. Liczba ta jest ujęta
- w wewnętrznym biznesplanie ITP przedstawionym zarządowi do celów związanych z podjęciem decyzji o zainwestowaniu w projekt.
- (146) Zwroty powinny być rozpatrywane jako kwoty w euro na każdy sprzedany silnik; kwota za silnik będzie się zmieniać w następujący sposób: do [...] sprzedanych silników (40 % ostatniej prognozy) ITP zapłaci [...] EUR za każdy silnik; od [...] do [...] silników (do 85 % ostatniej prognozy), ITP zapłaci [...] EUR za każdy silnik; od [...] do [...] silników (ostatnia prognoza), ITP zapłaci [...] EUR.
- (147) Ustalając te kwoty, władze hiszpańskie wzięły pod uwagę fakt, że pierwsze silniki sprzedawane są z większym rabatem handlowym. Jednocześnie wzięły pod uwagę przepływy pieniężne w ramach projektu, które są ujemne w pierwszych latach, zważywszy na to, że początkowe nakłady są bardzo wysokie, a sprzedaż rozkłada się na przynajmniej dwadzieścia lat.
- (148) Po osiągnięciu prognozowanego celu [...] silników ITP uiszcza opłatę dodatkową z tytułu osiągniętych celów w wysokości 1 % obrotów związanych ze sprzedażą każdego silnika do roku 2043⁽²⁸⁾.

9.3. Premia regionalna

- (149) Władze hiszpańskie uznają, że zgodnie z zasadami ramowymi B + R + I obowiązującymi od dnia 1 stycznia 2007 r. nie można przyznawać premii regionalnych projektom realizowanym na obszarach objętych pomocą. Niemniej jednak wskazały, że chciałyby przyznać tę premię przynajmniej na pokrycie kosztów kwalifikowalnych z 2006 r.
- (150) Komisja w swojej ocenie może opierać się tylko na swoich postanowieniach, które figurują w zasadach ramowych B + R + I. Na tej podstawie rozważania na temat ewentualnych utrudnień dla projektu wynikających z faktu, że będzie on realizowany na obszarze objętym pomocą, powinny zostać wykazane i uwzględnione podczas oceniania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku i efektu zachęty.
- (151) Jak już wskazano wcześniej, pomoc musi być oceniana w ujęciu całościowym na podstawie obowiązujących przepisów, to znaczy zasad ramowych B + R + I. Zasady ramowe B + R + I nie przewidują już możliwości dodania premii w celu zwiększenia intensywności pomocy dla projektów realizowanych na obszarach objętych pomocą. Wobec tego Komisja nie może zgodzić się na to, by intensywność pomocy obejmowała tę premię.

⁽²⁷⁾ Zakłócenie konkurencji jest mniejsze, ponieważ produkt nie odniósł sukcesu.

⁽²⁸⁾ Zasady ramowe B + R + I jednoznacznie stanowią, że w przypadku pozytywnego efektu, który jest lepszy niż wspomniany wyżej zdefiniowany pomyślny wynik, dane państwo członkowskie powinno mieć prawo do żądania płatności wykraczających poza spłatę kwoty zaliczki (zob. pkt 5.1.5 akapit szósty).

9.4. Premia z tytułu współpracy

- (152) Władze hiszpańskie zaznaczyły, że ich zdaniem zgłoszony projekt powinien być uprawniony do otrzymania premii z tytułu współpracy międzynarodowej. Według ich argumentów ITP uczestniczy w projekcie międzynarodowym mającym na celu opracowania silnika Trent 1000⁽²⁹⁾.
- (153) W pkt 5.1.3 lit. b) zasad ramowych B + R + I zdefiniowano bardzo szczegółowo warunki, na podstawie których dany projekt może być objęty premią dodatkową z tytułu współpracy międzynarodowej: „Projekt obejmuje skuteczną współpracę między co najmniej dwoma niepowiązаныmi ze sobą przedsiębiorstwami oraz spełnione są następujące warunki: [...] współpraca musi mieć charakter transgraniczny, to znaczy, kiedy działalność badawczo-rozwojowa jest prowadzona przynajmniej w dwóch państwach członkowskich”.
- (154) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła dwie wątpliwości: a) Komisja wątpiła, czy można uznać ITP i RR za przedsiębiorstwa niezależne, skoro drugie jest akcjonariuszem pierwszego z udziałem wynoszącym prawie 47 %; i b) działalność B + R w ramach zgłoszonego projektu nie mogła być prowadzona w całości poza terytorium Hiszpanii.
- 9.4.1. *ITP i RR nie są przedsiębiorstwami niezależnymi*
- (155) Władze hiszpańskie przytoczyły szereg argumentów dowodzących braku powiązania pomiędzy obydwojma przedsiębiorstwami.
- (156) Ich zdaniem ITP uczestniczy w projekcie w charakterze partnera, który ma swój udział w ryzyku na podobnych warunkach jak inni partnerzy: fakt, że warunki kontraktu są takie same jak dla pozostałych partnerów RRSP, oznacza, że ITP sytuuje się na takim samym poziomie jak pozostali partnerzy RRSP, z którymi RR nie jest w żaden sposób powiązany jako akcjonariusz.
- (157) Po drugie, władze hiszpańskie uważają, że gdyby ITP nie było niezależne, nie mogłoby pracować na rzecz takich konkurentów RR, jak General Electric i Honeywell.
- (158) Po trzecie, RR posiada tylko 47 % akcji, co nie stanowi pakietu kontrolnego, ponieważ 53 % akcji znajduje się w ręku drugiego akcjonariusza, Sener Aeronáutica. Członkowie zarządu wyznaczeni przez RR stanowią mniejszość (czterech spośród dziewięciu), podczas gdy pozostali są powoływani przez akcjonariusza większościowego.
- (159) Ostatnim przytoczonym przez władze hiszpańskie dowodem na brak powiązania między obydwojma przedsiębiorstwami jest czas trwania negocjacji między ITP a RR dotyczących projektu. Ciągnęły się one przez dwa lata, zanim osiągnięto porozumienie.
- (160) Te argumenty również zostały przywołane przez ITP w jego uwagach. Ponadto zdaniem ITP jego niezależność od RR jest oczywista, ponieważ sprzedaż ITP dla RR wyniesie tylko 25 % całości obrotów w 2008 r., z tendencją zniżkową.
- (161) W swoim piśmie z dnia 19 grudnia 2007 r. Komisja poprosiła również RR o opinię na temat tego, czy ITP i RR mogą być uznane za przedsiębiorstwa niezależne. Z drugiej strony, zdaniem RR, „ITP jest przedsiębiorstwem niezależnym z punktu widzenia prawnego i finansowego i [...] nie jest kontrolowane przez RR. [...] Niemniej ITP jest ważnym współpracownikiem RR przy realizacji określonych programów dla lotnictwa cywilnego, w szczególności jeśli chodzi o silniki Trent 500 i 900, a RR zachowuje swoje udziały w ITP po części po to, by chronić swoje interesy w tych programach i po to, by pomagać ITP w uzyskaniu statusu niezależnego operatora (i partnera) w sektorze lotniczym”.
- (162) RR stwierdza również, że „ustanowienie długoterminowych stosunków z niezależnymi partnerami strategicznymi, którzy mogliby uczestniczyć w ryzyku, zapewniać zdolności projektowe i uruchamiać środki finansowe, jest logiczną inicjatywą i niczym rzadkim w gronie OEM (producentów urządzeń oryginalnych) zaangażowanych w projektowanie i produkcję turbin gazowych”.
- (163) Komisja poddała szczegółowej ocenie stosunki łączące ITP i RR. RR jest ważnym akcjonariuszem (47 %) mającym kilku członków zarządu. Członkowie zarządu powoływani przez RR nie biorą udziału w debatach nad własnymi projektami tego przedsiębiorstwa, ale są obecni wówczas, gdy zapadają decyzje strategiczne.
- (164) Po drugie, Komisja podkreśla, że ITP brała udział w innych projektach RR (Trent 1000 jest trzecim dużym silnikiem powstającym przy zaangażowaniu ITP).
- (165) Zawarte w zasadach ramowych B + R + I postanowienie dotyczące „niezależności” powinno być interpretowane w innym znaczeniu niż „brak kontroli”. Innymi słowy, nie wystarczy nie być kontrolowanym przez inne przedsiębiorstwo, aby zostać uznanym za niezależne od niego.

⁽²⁹⁾ Władze hiszpańskie twierdzą także, iż premie tego rodzaju były już przyznawane we wcześniejszych przypadkach dotyczących ITP.

- (166) Przez analogię z definicją małego i średniego przedsiębiorstwa (MSP) ⁽³⁰⁾, za przedsiębiorstwa powiązane należałoby uznać te, które utrzymują między sobą stosunki kapitałowe (w tym przypadku udział 47 %). Mimo to mogłyby one zostać uznane za niezależne do celów kontroli łączenia przedsiębiorstw ⁽³¹⁾ albo z punktu widzenia przepisów księgowych, zważywszy na to, że ITP nie prowadzi wspólnej księgowości z RR.
- (167) Najważniejsze w tym przypadku jest to, że dwa powiązane przedsiębiorstwa z tego samego sektora nie mają trudności we współpracy. Potwierdza się to, jeżeli traktujemy tę kwestię z zasadniczego punktu widzenia, to znaczy, zastanawiamy się, czy ITP i RR mają trudności we współpracy przy projektach B + R.
- (168) Inwestycja RR w ITP została dokonana właśnie po to, by rozwijać stabilne stosunki w perspektywie długoterminowej ⁽³²⁾, co jest cechą powszechną w tym sektorze, jeśli chodzi o związki między OEM a ich głównymi partnerami. Na przykład RR przywołuje przykład Snecma i MTU, długoterminowych partnerów General Electric i Pratt&Whitney.
- (169) W opisywanym przez nas przypadku ITP i RR prowadzą intensywną współpracę w dziedzinie silników lotniczych. Projekt poddany ocenie dotyczy trzeciego dużego silnika, nad którym pracuje RR i w którym istotną rolę odgrywa ITP (zawsze w odniesieniu do tego samego komponentu, gazowej turbiny niskociśnieniowej). Sam RR przyznaje, że dotychczasowa współpraca ułatwia i upraszcza przyszłą współpracę.
- (170) W swojej ocenie pomocy przyznanej ITP z tytułu jego udziału w programie Trent 500 ⁽³³⁾ Komisja zaznaczyła faktycznie, że pierwszy istotny udział ITP w pracach nad silnikiem RR stanowił współpracę międzynarodową, ale nie wiązał się z żadną konkretną premią. Jak jednak przyznaje RR, fakt uczestnictwa w kolejnych projektach sprzyja lepszemu wzajemnemu poznaniu, co stopniowo redukuje trudności, jakie można napotkać podczas współpracy.
- (171) Dwa przedsiębiorstwa, które łączą stabilne i długotrwałe stosunki, nie mają żadnych trudności w prowadzeniu współpracy. Z tego powodu Komisja doszła do wniosku, że ITP i RR nie mogą być uznane za niezależne od siebie w znaczeniu, którego wymaga przyznanie premii z tytułu współpracy dla projektów B + R.
- 9.4.2. *Działalność B + R w ramach zgłoszonego projektu będzie prowadzona w całości w Hiszpanii*
- (172) W żadnym razie nie został również spełniony drugi warunek odnoszący się do transgranicznego charakteru projektu.
- (173) Władze hiszpańskie argumentują, że Komisja powinna oceniać projekt silnika w ujęciu kompleksowym, a nie tylko pod kątem tej części, nad którą będzie pracowało ITP.
- (174) Punkt 5.1.3 lit. b) tiret drugie zasad ramowych B + R + I wymaga, aby działalność B + R była prowadzona przez przynajmniej dwa różne państwa członkowskie. W tym przypadku projekt stanowiący przedmiot oceny dotyczy turbiny niskociśnieniowej opracowywanej przez ITP. Działalność B + R, która może być objęta projektem, jest prowadzona w większej części w Hiszpanii, a ITP ponosi koszty kwalifikowalne w swoich zakładach produkcyjnych.
- (175) Podsumowując, Komisja uważa, że nie ma możliwości przyznania niniejszej pomocy premii z tytułu współpracy ze względu na to, że ITP i RR nie mogą być uznane za niezależne, a działalność B + R prowadzona jest w przeważającej części w Hiszpanii.
- (176) Mimo tego, analogicznie jak w przypadku premii regionalnej ⁽³⁴⁾, Komisja podkreśla, że niezastosowanie premii z tytułu współpracy nie ma konsekwencji praktycznych, zważywszy na to, że intensywność pomocy nadal jest niższa od poziomu ustalonego w zasadach ramowych B + R + I.

9.5. Intensywność pomocy

- (177) Zgodnie z treścią pkt 5.1.5 zasad ramowych B + R + I, intensywności mające zastosowanie do projektów B + R finansowanych za pośrednictwem zaliczek zwrotnych wynoszą 60 % dla badań przemysłowych i 40 % dla eksperymentalnych prac rozwojowych. Jak wskazano poprzednio, nie można dodać premii do projektu stanowiącego przedmiot oceny.
- (178) Jak wspomniano wcześniej, 39,82 % projektu stanowią badania przemysłowe, a około 60,18 % eksperymentalne prace rozwojowe. Wobec tego maksymalna całkowita intensywność pomocy wynosi 47,93 % ⁽³⁵⁾.
- (179) Uwzględniając fakt, że koszty kwalifikowalne wynoszą 73 567 000 EUR, a wysokość pomocy, którą władze hiszpańskie chciały przyznać na początku, wynosiła 36 850 000 EUR (suma kwoty wynikających z dwóch decyzji o przyznaniu pomocy), intensywność pomocy wynosiłaby 50 %, a więc powyżej dozwolonej wielkości maksymalnej.

⁽³⁰⁾ Zalecenie Komisji 2003/361/WE (Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36).

⁽³¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw) (Dz.U. L 24 z 29.1.2004, s. 1.).

⁽³²⁾ Zdaniem RR: „RR rozwinęło produktywnie stosunki robocze z ITP, które ze swej strony dogłębnie poznało praktyki, procedury, narzędzia i metody RR”.

⁽³³⁾ Sprawa C 38/01 (Dz.U. L 61 z 27.2.2004, s. 87).

⁽³⁴⁾ Zob. motywy 149, 150 i 151.

⁽³⁵⁾ $60,1 \times 40 \% + 39,82 \times 60 \% = 47,93 \%$.

- (180) Następnie władze hiszpańskie uznały, że w następstwie przekwalifikowania kosztów kwalifikowanych, o którym mowa wyżej w motywach 119–129, muszą ograniczyć kwotę pomocy, aby dostosować się do maksymalnej intensywności. W swoim piśmie z dnia 18 września 2008 r. władze hiszpańskie wskazały, że ostateczna kwota pomocy wyniesie 35 262 400 EUR. Hiszpania udostępniła również skorygowany harmonogram spłat i zwrotów zgodnie z wytycznymi wskazanymi wcześniej w motywach 141–148.
- (181) Wobec tego pomoc nadal sytuuje się poniżej maksymalnej intensywności pomocy określonej w zasadach ramowych B + R + I.

9.6. Wniosek dotyczący proporcjonalności

- (182) Komisja może wyprowadzić wniosek, że klasyfikacja kosztów kwalifikowanych, zmodyfikowany instrument pomocy i przyjęcie kwoty pomocy gwarantują, że pomoc jest nadal proporcjonalna i nie przekracza niezbędnego minimum. Ponadto warunki te, które są podobne do warunków stosowanych w porównywalnych przypadkach⁽³⁶⁾, gwarantują pełny zwrot pomocy w normalnych warunkach rynkowych, łącznie z odsetkami lub nawet w większym zakresie, jeżeli sprzedaż będzie większa niż prognozy.

10. WPLYW NA KONKURENCJĘ

- (183) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja zaproponowała, by rynkiem odniesienia dla tej sprawy był rynek silników lotniczych, rynek o zasięgu światowym, i zwróciła się o stosowną opinię do zainteresowanych stron trzecich.
- (184) Komisja przypomina, że sektor silników lotniczych charakteryzuje się obecnością trzech wielkich OEM (producentów oryginalnego sprzętu), RR, General Electric (GE) i Pratt&Whitney (PW), którzy są liderami programów związanych z silnikami. Na drugim planie są partnerzy pierwszego szczebla (Snecma, MTU i Avio w Europie oraz MHI, IHI i KHI w Japonii itd.), którzy w wielu przypadkach utrzymują długoterminowe stosunki z jednym tylko OEM (jak Snecma z GE) lub współpracują przy każdym projekcie z różnymi OEM (jak Volvo). ITP jest najmniejszym spośród partnerów pierwszego szczebla.
- (185) Władze hiszpańskie zaznaczyły, że na światowym rynku elementów do silników lotniczych ITP jest małym graczem w porównaniu z konkurentami (w Europie: Rolls Royce, Snecma, Avio, Volvo, MTU itd.). Z tego powodu pomoc miałaby niewielki wpływ, zważywszy na małe rozmiary ITP, które zajmuje tylko [5–10] % bardzo ograniczonego rynku turbin gazowych, czyli

mały segment w obrębie rynku silników. Jak wspomniano w decyzji o wszczęciu postępowania, turbiny niskociśnieniowe są zasadniczym komponentem silnika, jednak nie można uznawać, że tworzą odrębny podrynek, między innymi dlatego, że mogą być wytwarzane zarówno przez OEM, jak i przez partnerów pierwszego szczebla.

- (186) Poza RR, żaden inny zainteresowany podmiot trzeci nie uczestniczył w procedurze. Uwzględniając nagłośnienie decyzji o wszczęciu postępowania i ograniczoną liczbę operatorów działających w tym sektorze oraz ich rozmiary (wszyscy są dużymi przedsiębiorstwami), wobec braku uwag Komisja wnosi, że żaden z konkurentów nie obawiał się tego, że pomoc mogłaby zniekształcić dynamiczne zachęty, tworzyć siłę rynkową lub utrzymywać nieefektywne struktury rynkowe.
- (187) W świetle powyższego Komisja może wysnuć wniosek, że wobec braku interwencji ze strony konkurentów lub innych podmiotów zainteresowanych oraz uwzględniając znikomy udział ITP w rynku, wpływ na konkurencję jest bardzo ograniczony.

11. POMOC POŚREDNIA DLA RR

- (188) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwość dotyczącą ewentualnej pomocy pośredniej, jaką zgłoszony środek mógłby stanowić w stosunku do producenta silników RR. Komisja wskazała, że RR może być potencjalnym beneficjentem pomocy, zważywszy że jest liderem projektu Trent 1000 i głównym akcjonariuszem ITP. Komisja zasygnalizowała również, że na ocenę tę mogą wpływać szczególnie warunki współpracy, na które mogło wpłynąć udzielenie pomocy.
- (189) Już w uwagach zgłoszonych na etapie zgłoszenia władze hiszpańskie wskazały, że z ich punktu widzenia nie istniała pomoc pośrednia, ponieważ pieniądze zapłacone RR przez ITP w charakterze opłaty wstępnej⁽³⁷⁾ pochodziły z jego własnych środków i nie były związane z kosztami kwalifikowanymi projektu.
- (190) Zgodnie z wezwaniem Komisji zawartym w decyzji o wszczęciu postępowania władze hiszpańskie udostępniły wszystkie istotne dokumenty dotyczące współpracy między ITP a RR, w szczególności protokół porozumienia z 2003 r. i ostateczną umowę o udziale w ryzyku (RRSA).
- (191) Hiszpania i ITP podkreśliły, że umowa między CDTI a ITP wskazuje jasno, że kosztami kwalifikowanymi są tylko te koszty, które są ponoszone w ramach realizacji projektu, co wykluczałoby opłaty wnoszone przez ITP na rzecz RR.

⁽³⁶⁾ Sprawy Eurocopter N 186/06, Turbomeca N 447/07 lub Rolls-Royce Deutschland N 195/07.

⁽³⁷⁾ Jest zwyczajową praktyką w sektorze, że RRSP uiszczają opłatę wstępną na rzecz OEM.

- (192) Po drugie, władze hiszpańskie zaznaczyły, że CDTI rygorystycznie sprawdzi wykonywanie umowy i nie wypłaci ITP pomocy dopóty, dopóki wydatki nie zostaną udokumentowane.
- (193) Władze hiszpańskie stwierdziły na koniec, że ceny stosowane w stosunkach handlowych między RR a ITP są identyczne z tymi stosowanymi w porozumieniach RRSP.
- (194) W swoich uwagach RR opisał procesy negocjacyjne między OEM a potencjalnymi RRSP, co oznacza prowadzenie równoległych negocjacji z różnymi partnerami, zarówno w Europie, jak i poza kontynentem. Przedmiotem tych negocjacji nie są poszczególne komponenty, mimo że istnieją pewne obszary technologiczne, w których OEM nie planują poszukiwania partnerów, lecz różne poziomy dyskusji i ewentualne zaangażowanie partnerów. RR zaznaczył również, że wkład partnerów w realizację programów polegający na wniesieniu gotówki, wykonywaniu prac inżynierskich i świadczeniu usług oraz udział RRSP we wspieraniu rozwoju jest przedmiotem negocjacji i ustalany jest na początku programu.
- (195) RR stwierdził, że negocjacje odbywały się bez faworyzowania żadnej ze stron, na rynkowych warunkach, w sposób analogiczny do tego, w jaki toczyłyby się z innymi RRSP. Przedsiębiorstwo opisało porozumienie z ITP jako zgodne z porozumieniami osiągniętymi z innymi RRSP w ramach programu Trent 1000⁽³⁸⁾. RR wykazał, że całkowity wkład wniesiony przez ITP nie zapewnia mu żadnej przewagi finansowej.
- (196) Wreszcie, RR stwierdził, że nie odniesie korzyści z tytułu pomocy udzielonej przez władze hiszpańskie ITP z uwagi na to, że będzie ona wykorzystana tylko w Hiszpanii na działalność ITP związaną z turbiną niskociśnieniową. Jedyną korzyścią, jaką uzyska RR, będą dywidendy, do których będzie uprawniony jako akcjonariusz przedsiębiorstwa.
- (197) Komisja wskazuje również, że argumenty te potwierdzają brak możliwości zastosowania premii z tytułu współpracy międzynarodowej (zob. motywy 172–176). Będąc jedynym beneficjentem pomocy, ITP ponosi całość kosztów kwalifikowalnych. Punkt 5.1.3 ppkt (i) lit. b) tiret pierwsze zasad ramowych B + R + I stanowi, że żadne przedsiębiorstwo nie może ponosić więcej niż 70 % kosztów kwalifikowalnych, z czym ewidentnie nie mamy do czynienia w tym przypadku.
- (198) W swojej ocenie tych argumentów Komisja podkreśla, że dokumenty przesłane przez władze hiszpańskie oraz informacja udzielona przez strony wskazywały na to, że porozumienie RRSP między ITP a RR było niewątpliwie negocjowane na warunkach handlowych.
- (199) Po drugie, Komisja wskazuje, że koszty kwalifikowalne wystąpiły tylko w Hiszpanii oraz że w dotowanym projekcie nie zostały uwzględnione koszty związane z działalnością RR lub prowadzoną w jego obiektach.
- (200) Po trzecie, Komisja przyznaje, że status akcjonariusza RR nie zapewnia mu szczególnych korzyści z tytułu pomocy udzielonej ITP, z wyjątkiem tej wynikającej z ustanowienia długoterminowego partnerstwa.
- (201) Komisja wskazuje również, że można powiedzieć, iż OEM odnoszą korzyści, jeśli ich RRSP są beneficjentami pomocy, co pozwala im na dokonanie znacznych inwestycji w duże programy budowy silników i umożliwia samym OEM udział w ryzyku wynikającym z takich programów.
- (202) Z drugiej strony, Komisja podkreśla jednak, że takie korzyści w sposób nieunikniony są ograniczone, jeżeli porówna się je z całością inwestycji OEM w te programy. Szczególne korzyści byłyby jeszcze bardziej ograniczone, gdyby porównać je z całkowitymi rozmiarami rynku silników i całością obrotów OEM.
- (203) W każdym wypadku wydaje się niemożliwe wymierne określenie tych szczególnych korzyści, ponieważ do tego byłoby konieczne porównanie jej z alternatywnymi założeniami organizacyjnymi programów, zważywszy na złożoność negocjacji dotyczących RRSP.
- (204) W każdym razie Komisja wskazuje, że te szczególne korzyści nie oznaczają transferu środków publicznych do OEM, szczególnie w tym przypadku, w którym wszystkie koszty kwalifikowalne zostały wygenerowane w Hiszpanii.
- (205) Wobec braku transferu środków publicznych oraz zważywszy na to, że szczególna korzyść ma ograniczony i niewymierny zakres, Komisja może wysnuć wniosek, że nie ma pomocy pośredniej dla RR w pomocy przyznanej ITP przez władze hiszpańskie.

12. TEST BILANSUJĄCY

- (206) Zgodnie z treścią punktu 7.5 zasad ramowych B + R + I i uwzględniając wszystkie pozytywne i negatywne aspekty tej sprawy, Komisja zestawia skutki środka pomocy i stwierdza, czy zniekształcenia, które wywołuje, mają wpływ na warunki wymiany w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem.

⁽³⁸⁾ RR nie posiada żadnych akcji tych przedsiębiorstw.

- (207) W rozpatrywanym przypadku Komisja dochodzi do wniosku, że pomoc wywiera pozytywne skutki, ponieważ zmierza do zrekompensowania nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, wywiera efekt zachęty dla beneficjenta i jest przyznawana za pośrednictwem właściwego instrumentu, który gwarantuje, że pomoc ma charakter proporcjonalny.
- (208) Komisja dochodzi również do wniosku, że negatywne skutki środka są nieliczne, zważywszy na to, że zakłócanie konkurencji wygenerowane przez pomoc jest nieznaczne, ponieważ nie zniechęca konkurentów do inwestowania, nie stwarza silnej pozycji rynkowej i nie utrzymuje nieefektywnej struktury rynkowej.
- (209) Zestawiając te elementy, Komisja wskazuje również, że władze hiszpańskie zgodziły się na ograniczenie kwoty kosztów kwalifikowalnych, zrewidowanie ich klasyfikacji, przyjęcie instrumentu pomocy i ograniczenie kwoty całkowitej.
- (210) Władze hiszpańskie będą przedstawiać coroczne sprawozdania z realizacji środka pomocy, które umożliwią Komisji monitorowanie tego środka.
- (211) Podsumowując, Komisja może stwierdzić, że test bilansujący dotyczący pomocy, która stanowi przedmiot oceny, przyniósł wynik pozytywny.

13. WNIOSKI

- (212) Na podstawie powyższych uwag Komisja dochodzi do wniosku, że nie ma potrzeby zgłaszania zastrzeżeń do

pomocy w kwocie 35 262 400 EUR, której Hiszpania zamierza udzielić ITP na opracowanie turbiny niskociśnieniowej do silnika Trent 1000 budowanego przez RR dla Boeinga 787.

- (213) Na koniec Komisja uznaje, że pomoc udzielona przez Hiszpanię nie stanowi pośredniej pomocy dla RR,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Pomoc państwa w kwocie 35 262 400 EUR, której Hiszpania zamierza udzielić ITP, jest zgodna ze wspólnym rynkiem.

W związku z tym zezwala się na udzielenie tej pomocy.

Artykuł 2

Niniejsza decyzja skierowana jest do Królestwa Hiszpanii.

Sporządzono w Brukseli, dnia 21 października 2008 r.

W imieniu Komisji

Neelie KROES

Członek Komisji